

119405

119405
N A A (119405)

GOVOR O POGREBU
PREVZVIŠENEGA GOSPODA

ANDREJA GOLLMAYR-JA,

KNEZO-NADŠKOFA GORIŠKEGA,
NJ. AP. VEL. TAJNEGA SVETOVALCA,
VELIKOKRIŽNIKA REDA LEOPOLDOVEGA
ITD. ITD. ITD.

GOVORIL PROF. DOMINIK ALPI

DNE 20. MARCIJA 1883.

V GORICI,
NAT. IN ZAL. HILARIJANSKA TISKARNA
1883.

BFZd 5413/1952

119405

(7)

**Regem, cui omnia vivunt,
venite, adoremus.**

**Kralja, kateremu vse živi,
pridite, molimo ga.**

Žalostno, bitko opravilo mi je naloženo: govoriti imam dobrim otrokom, ki so izgubili ljubega očeta; govoriti pred tem odrom mrtvaškim — v tem, ko Vaša srca globoka žalost prešinja, govoriti en sam korak daleč od mrzle rakve, ki krije truplo velečeščenega našega Pastirja. V teh okoliščinah govoreč spominjam Vas, slavna gospôda, tistih besedi, ki jih sv. Cerkev polaga na jezik svojim služabnikom od konca mrtvaških jutranjic, besedi, ki imajo v sebi moč, da omečijo Vaše bolečine, da nas v naši žalosti tolažijo: «Regem, cui omnia vivunt, venite, adoremus.» «Kralja, kateremu vse živi, pridite, molimo ga»!

Visoka, božja modrost sv. Cerkve je to, da v pričo zmag, s katerimi se smrt ponaša, veli obračati misli h Kralju življenja. «Regem, cui omnia vivunt, venite, adoremus.» «Kralja, kateremu vse živi, pridite, molimo ga».

Žalostno je videti, kako smrt vse podira in požira. Neizprosljiva njena kosa kosi, kakor ponižne rastljine, tako tudi stare hraste in močne ciprese: Z žalostjo nas napolnjuje to grozovitno vsakdanje razsajanje smrtne kose, pod katero pada vsak trenotek žrtev brez števila, brez ozira na tiare, mitre in žezla — in slavno žrtev imamo tudi tukaj pred seboj; — ali tolaživna je misel, da vse živi pred neumrljivim večnim Gospodom. «Kralja, kateremu vse živi, pridite, molimo ga»!

On, veliki Bog, bistveno in večno Življenje, brez začetka in konca, On je gospodar življenja in smrti; On je ustvaril to našo prst, — «Ipse fecit nos» — On jo pa tudi, če mu je to všeč, v prah spremeni.

Uklonimo se temu najvišemu gospodstvu, tej vrhovni mo-
gočnosti našega Boga! «Venite, adoremus»! «Pridite, molimo
ga»!

Kaj je človek? Kaplja jutranje rose je, cvetličica na
polji, ki se zjutraj razpihne, zvečer pa uže zveni in se osuje.
— Prah smo, nič nismo: ponižavši se torej v svojem prahu
molimo Kralja življenja! «Regem, cui omnia vivunt, venite a-
doremus»! «Kralja, kateremu vse živi, pridite, molimo ga»!

Vse, gospôda, živi pred Bogom, po njem vse živi. —
In tako — potolažite se — živi tudi naš Oče in Pastir, če-
gar nemo truplo tu pred nami leži. Živi, da, živi tista ple-
menita duša, ki je oživljala Rajncega umrljivo telo, živi v
naročji božjem. Kedar se nismo zanašali, poklical ga je Bog
k sebi; saj je On gospodar življenja in smrti; uklonimo se
torej temu nerazumljivemu njegovemu sklepu, po katerem je
poklican naš Oče od nas. Božja volja je bila taka. «Kralja,
kateremu vse živi, pridite, molimo ga»!

Živi našega Višega Pastirja plemeniti duh; kaj pa truplo
njegovo?... Truplo njegovo spi, počiva. Prestati mora poni-
žanje groba, sramoto gnjilobe in trohnobe — pa le za to,
da nam poreče, da vse na svetu je nečimerno: bogastvo,
časti in slasti; ali potem, ko to seme, zemlji izročeno, pre-
stane osramotitev razkrojitve, pokliče ga Bog k lepše cveto-
čemu in častitljivšemu življenju, k življenju, katero ne zajde
več; živelo bode, oživljal ga bode Kralj življenja, pred kate-
terim vse živi. «Kralja, kateremu vse živi, pridite, molimo ga»!

Duša našega Očeta živi, živelo bode njego umrljivo telo;
— živijo pa tudi njegove zasluge, živijo njegove kreposti.

Živijo pred Bogom, da prejmejo plačilo, in mi prosimo
milega Boga, da bi mu plačilo podelil obilno.

Živijo pa zasluge in čednosti njegove tudi pred nami in
za nas; živijo, da nas učijo, da jih občudujemo, da jih po-
snemamo.

Ne pričakujte, častita gospôda, da Vam bom obširno in
na drobno popisoval življenje Njega, ki se je — preživevši
več ko četrto stoletja med nami, te dni ločil od nas. Za tujce
bi se spodobilo to storiti, nikar pa za otroke, ki so tako

dolgo časa uživali njegovo očetovsko skrbljivost in ljubezen, ki so se zaradi njegove čudovito visoke starosti bili uže — rekeli bi — sprijaznili z mislijo, da življenje njegovega ne bo de konec, in ki gotovo nikdar ne pozabijo veličastne in ob enem ljubeznjive podobe, katero so malo da ne osem in dvajset let bili vajeni gledati tamle na tistem Sedeži.

In njegovi otroci so dobro poznali njegovo življenje, poznali smo mi vsi življenje njegovo ponižno in tajno, ki se ni šopirilo, čeprav ga je venčala čast in slava; življenje skoz in skoz delavno do zadnjih njegovih dni; življenje odlično duhovno, ki se je sveto - radostno napajalo z vsem, kar je resnično in dobro; življenje polno žrtvovanja za čast božjo, katera je bila vsikdar prva njegovih misli; življenje posvečeno blagostanju njegovih bratov in sinov, katerim je odkritosrčno želel naj večo korist.

Blagoslovljena iz nebes vcepila se mu je uže od mladih let misel, da bode vse njegovo življenje, kakor meglica dišečega kadila na darilniku, čast in slavo darovalo Kralju nebeškemu. Združivši z neomadežvano, angeljsko nedolžnostjo krepak in bister um pa železno voljo, spoznavati zaklade resnice in modrosti, da bi jih potlej delil svojim bratom, — posvetil se je Bogu v duhovskem stanu, v katerem je imel leta in leta nositi eno najviših dostojnosti — dvojnati križ in pál-lium *).

In, oj, kako je — ne iz borne častilakomnosti in človeškega napuha, ampak iz globokega spoštovanja do visoke svoje službe in časti, spoznavši se za kar je bil, za eno naj večih svetilnic na cerkvenem svetilniku, za živega namestnika Pastirja vseh pastirjev v svoji nadškofiji, spoznavši se za presvetli žarek velikosti božje, za odličnega nositelja in varuha veljave in mogočnosti božje — oj, kako je on spoštoval in častil v sebi visokost svoje dostojnosti, sosebno ta čas, ko je ves zamaknen svete skrivnosti opravljal, ali ko je sv. sakramente deleč vernim milosti studence odtikal. In mi smo se veselili, ko smo gledali častitljivega starčeka, ki je, dasi uže pet in

*) T. j. nadškofovski volneni ovratnik.

osemdeset let star, vendar še kazal v prijaznem obličji mladosten cvet; častitljiv sij mu je čelo obdajal. Ta mladostni cvet v sivi starosti, ki je bil znabiti časno plačilo na tem svetu odličnim njegovim čednostim, bil je nenavadno nasprotje, kateremu so se po pravici vsi čudili; in mi smo se ponašali, da smo imeli med nami to častitljivo, cvetočo sivostarost.

Pač veseli smo bili, ko smo imeli priložnost, izraziti svoje dopadenje nad častitljivim našim Očetom pred tremi leti, kedar smo namreč obhajali 25letnico njegove duhovne vlade v tej naši nadškofiji. Duhovščina, prihitevši od vseh krajev, in verno ljudstvo brez števila — vsi polni radosti in veselja so se tlačili okrog prečastitega Očeta in Pastirja. Spremljala sta ga dva milostljiva in prečastita škofa, ljubljanski in tržaški (kateri poslednji, preč. monsignor Glavina, je prevzel danes britko nalogo, spremiti Rajucega truplo do groba); stopal je globoko ginen peš sred množice čez bližnji trg, hodil je veličanstveno in prišel semkaj v ta sv. tempelj zahvalit se Najvišemu za veliko izkazano mu dobroto; in ves ginen vpričo ginenih svojih otrok zapel je naš Oče sam zahvalno pesem. Vrnivši se domu prejel je od duhovščine v dar dragocen kelih v znamenje njene vdanosti in njenega češčenja. Došli so mu tudi mnogoteri drugi darovi in voščila od vseh vrst podložnih mu vernih, ki jih je gnalo srce, kakor si bodi, izraziti svoje občutke.

Res zaslužil je bil v 25 letih to prostovoljno in splošno poklanjanje in češčenje, ki so mu ga izkazovali duhovniki in verni; saj se je ves čas v naš prid trudil in se za nas žrtvoval; zaslužile so čestitanje izvrstne njegove čednosti, s katerimi nam je dajal sprelep izgled; zaslužila njegova priprosta pa odlična pobožnost, ki mu je prihajala prav iz srcá; zaslužila njegova ljubezen do sv. Cerkve, katero je videl tako hudo preganjano in zatirano; zaslužila srčna, otroška njegova vdanost do skupnega Očeta, Namestnika Kristusovega. In tu se mi sili v misel prijeten spomin, 2. dan septembra 1872. To je tisti dan, ko so se naše dežele katoličani, katerim so se bili pridružili tudi bratje bližnjih škofij — vseh skup kakih štirideset tisoč — zbrali okoli altarja Matere božje na

Sveti Gori, da bi pomoč izprosili sv. Cerkvi in stiskanemu papežu. Tej proseči množici in več ko sto duhovnikom na čelu je bil prečastiti Glavar naše nadškofije. Molil je goreče za zatiranega Višega Pastirja in podelil v njegovem imenu vsem pričujočim papežev blagoslov. Nekaj let pozneje, prav tisti dan (2. sept. 1877.) je šel Rajnki spet na Sv. Goro in posvetil zaobljubni altar, ki so ga bili sred cerkve napravili verni v spomin one pomenljive procesije.

Kar se tiče češčenja neomadežvane Device Marije, dokazal je bil pobožni naš Pastir uže prej enkrat, kako jej je bil vdan, ko je namreč kronal podobo Matere božje na Barbani, 15. avgusta 1863. Ves prijetni otok je bil polen radujočega se ljudstva.

Ali glavna škofova skrb je odgoja duhovne mladine, da je zmožna, z besedo in izgledom dobro voditi po poti zveličanja izročene jej ljudi.

In to je bila skrb rajncega našega Pastirja. Kakor je brž prvi čas svoje vlade goreče skrbel za to, da bi se bogoslovska znanstva v centralnem semenišči pospeševala po čistih virih rimskega Sedeža, — tako se je tudi trudil, da bi napravil nekaj, česar je naši nadškofiji še manjkalo, t. j. zavod za cerkveno odgojevanje tistih mladenčev, ki kažejo nagnenje k duhovskemu stanu. Tridenški cerkveni zbor nalaga škofom dolžnost, take jako potrebne zavode ustanoviti, da zamorejo nježne rastlinice rasti kakor v nekakem zagrajenem vrtu daleč od nevarne sape pokvarjenega svetá, dihati zdravi zrak pobožnosti. Omikovaje um in srce naj bi si tam uže v mladih letih nabirali in pripravljali tisti zaklad čednosti in znanosti, ki ga za cerkveno službo potrebujejo. Težavna je bila ta naloga, ali izpred trdne volje marljivega Pastirja so vse težave izginile. On je da! z obilnimi doneski plemenit izgled, in posnemali so ga duhovniki po vsej škofiji, do katerih se je bil s primernim vabilom obrnil. Popred uže ste bili Nj. Nj. Veličanstvi cesar Ferdinand in Marijana z res cesarskim darom semenišču ustanovili podlago. In tako je bilo skrbnemu in delavnemu nadškofu mogoče novembra meseca 1858. odpreti novi mladenški zavod, ki je imel hraniti prihodnje nade

sv. Cerkve. Ta zavod, ki je bil zmerom punčica njegovega očesa, hotel je imeti blizo svojega poslopja, da bi ga pogostoma obiskoval in sam gledal sad svojega prizadevanja, srečni vspeh očetovske svoje skrbljivosti.

Da je imenovani zavod posebno ljubil, kaže jasno njegova oporoka, s katero mu je dobrotljivi Pastir zapustil vse svoje časno premoženje; zarad česar čutijo blagi mladenči, ti ljubčeki njegovega srca, živejše, ko drugi, žalost, da so izgubili svojega sosebno vdanega jim Očeta, katerega ne bodo nikdar pozabili in čegar ime in spomin ostaneta v tem dobrotnem zavodu neumrljiva.

In, ker uže o Cerkvi govorim, moram še omeniti, da je ranjki viši Pastir dobro hotel tudi cerkvenim redovom, v katerih je spoznal močne pripomočke k posvečevanju ljudi in h krščanskemu odgojevanju mladine.

Cenil in blagoslavljal je njihov trud, veselilo ga je videti, kar so dobrega storile tiste redovske družine, ki jih je bil našel o svojem prihodu med nas, veselilo ga je pa tudi, sprejeti še novih in vzeti jih pod pastirsko svoje pokroviteljstvo. Zatorej sta naše mesto in naša nadškofija posebno hvaležna prečastitemu Rajncemu za zdatne koristi, ki sta jih za njegove vlade uživala po samostanskih družbah.

Ker je tedaj slavni naš Predstojnik vestno skrbel za Cerkev in vse njene koristi, kazal se je kot mašnik in kot škof vrednega služabnika božjega. Ker je bil pa tudi državljan in v svetnih rečeh svetnemu oblastniku podložen, hotel je tudi v tem oziru dajati izgled domoljubne vdanosti, neomahljive zvestobe in neoskrunljive privrženosti. Kakor živé pred Bogom in pred nami druge njegove zasluge, druge slavne njegove čednosti, tako živi in se odlikuje tudi ta čednost, da je častil vladarja, srčno udan bil cesarju.

Bil je namreč v dnu svojega srca kristjan; videl je v legitimnem vladarji namestnika božjega v vsem, kar se tiče zgolj človeških reči; častil je božjo mogočnost, sveto in neoskrunljivo veličanstvo maziljenca Gospodovega; in, ker je znal po vrednosti ceniti tradicionalno pobožnost Habsburških vladarjev, bilo mu je prijetno, ko je njegova lastna, enaka

pobožnost v nemala v njem celó posebno ljubezen do njih. Za Bogom in Cerkvijo gojil je v srcu sveto češčenje in nenavadno blagočutje naj bolj do cesarja in cesarske rodovine tako, da se je včasih po skrivnih solzah razodevalo. To blagočutje in to njegovo vdanost mu je presvetli cesar z enako ljubeznijo in enakim spoštovanjem povračal in mu cesarsko svojo dobrohotnost sijajno spričeval. In tudi za to smo prečastitemu rajncemu Pastirju, v tem, ko občudujemo njegove čednosti, hvalo dolžni, ker si je po svojih zaslugah v državni službi in po posebni svoji vdanosti do cesarske hiše pridobil mogočen vpliv, veliko veljavo na dvoru in pri vladi, katero je potem porabil — ne v svojo osebno korist, ampak v prid svojim podložnikom, kedar so za kako milost prosili.

In prav tega je bil ves vesel, če je mogel komu kaj dobrega storiti. Tisto dobro srce, ki ga je imel, in še bolj krščanska ljubezen, po kateri se je ravnal, silila sta ga, da ni mogel odreči ničesa, če ga je kdo za kaj prosil. Kdor se mu je bližal boječ se ga zaradi njegovega častitljivega veličanstva in navidezne njegove ojstrosti, šel je od njega prepričan, da je stal pred dobrotljivim, nepristransko-pravičnim oblastnikom, ki ni poznal razločka med osebami, narodnostmi in strankami. Vse je obsegal in edinil s tisto ljubeznijo, katera vse po očetovsko objema; hotel je dobro vsem, rad dobrote izkazoval vsem — «pertransiit benefaciendo. — Cerkev in ubogi — to kaže njegova oporoča — so bili njegova ljubezen; oj, koliko njegovih dobrotnih dejanj, skritih očem tega sveta, živi pred Bogom, potegujočih se za-nj! «Kralja, kateremu vse živi, pridite, molimo ga!

Tako je bilo prečastitega našega višega Pastirja dolgo življenje; po pravici ga torej vsi ljubimo in častimo. In če je zadnja leta zaradi visoke starosti opušala njegova delavnost, ni se mu zmanjšala želja, kaj dobrega storiti za svoje otroke. Blagoslovljen ostane njegov spomin, živele bodo nam v izgled njegove čednosti. Mi pa, otroci njegovi, spoznavši dolžnost hvaležnosti, prosimo Kralja življenja, da naj mu dá živeti s pravičnimi v večnem miru. «Kralja, kateremu vse živi, pridite, molimo ga»!

Zdaj pa, častita gospôda, potem ko sem Vašo žalost potolažil, naj sklenem kratki svoj govor iz dna svoje duše vzdihnivši:Sirote smo;.... vdova je naša Cerkev;... prazen tam-le tisti Sedež;.... sveča vrh altarja, znamenje škofovske časti, več ne gorí;... mitro sem sicer videl jez včera, ali pokrivala je mrtvo glavo;.... desnica je imela pri sebi tudi pastirsko palico, pa ni imela moči, da bi jo bila držala! Otroci brez očeta smo, čeda brez pastirja! Kdo zna meriti to praznoto, kdo ceniti velikost naše izgube? Res je, takrat še le zna človek ceniti zaklad, kedar ga več nima. Mi nimamo zdaj več Učitelja, nimamo Velikega duhovna, Angelja naše goriške Cerkve nimamo....!

In prav zato, slavna gospôda! kličem močnejše, ko pred, ter vabim Vas nujno: Ponovite, k čemur sem Vas uže večkrat nagovarjal: «Regem, cui omnia vivunt, venite, adoremus»! «Kralja, kateremu vse živi, pridite, molimo ga»!

Pred njim živi ta naša (goriška) Cerkev, živi vernih čeda; in Pastir vseh pastirjev obračal bode milostljive svoje oči na nas sirote, ki smo brez Očeta.

Da, veliki Bog, Gospod življenja in smrti, ker je bila Tvoja volja, da si poklical k sebi preljubljenega našega Očeta, usliši gorečo našo prošnjo: daj nam spet Pastirja, ki naj bode ves po Tvojem srcu. Ne pusti nas dolgo časa sirot, ker pomanjkanje dobrote (ki jo ima škofija po škofu) preveč čutimo. Potolaži svoje otroke; za to Te prosi tudi rajnki naš Oče; za to Te prosimo mi vsi potrti v prahu svoje ničnosti. «Regem, cui omnia vivunt, venite, adoremus»! «Kralja, kateremu vse živi, pridite, molimo ga»!

X XVII